כי אמרה לא נמי הוו קידושין. בתמיה: **דשפקה מישפקה.** ולא רצתה דקאמר ה"ק לא אמרה רוצה אני: **לא כלום היא.** דהאי דשתקה משום דלא איכפת לה הוא: **מי דמי.** שתיקה דהכא לשתיקה דהתם: **הפס.** גבי כנסי בפקדון מעיקרא בתורת שמירה קבילתיה כי הדר אמר

כשם שאין האשה נקנית בפחות משוה פרוטה כך אין הקרקע נקנית כו'. תימה דה"ל למידק איפכא דהא קנייני אשה לא ידעינן אלא משדה ושמא י"ל דלית ליה ג"ש דקיחה קיחה אלא נפקא ליה מוילאה חנם[ט] א"נ י"ל דאורחיה דגמ' למינקט [י]הפשוט תחילה

כי אמרה לא נמי הוו קידושין אמאי והא קאמרה לא אלא לאו רצתה דאמרה אין לא רצתה דאישתיקה משתקה ושמע מינה שתיקה דלאחר מתן מעות ולא כלום היא קשו בה בפום נהרא משמיה דרב הונא בריה דרב יהושע מי דמי התם בתורת פקדון יהבינהו ניהלה סברה אי שדינא להו [ח]ומיתברי מחייבנא בהו הכא בתורת קדושין יהבינהו ניהלה ואי איתא דלא ניחא לה לישדינהו [כ]פריך רב אחאי אטו כולהו נשי דינא גמירי ה"נ סברה אי שדינא להו ומיתברי מיתחייבנא באחריותייהו שלחה רב אחא בר רב לקמיה דרבינא כה"ג מאי שלח ליה אנן לא שמיע לן הא דרב הונא בריה דרב יהושע אתון דשמיע לכו חושו לה [א]**ההיא איתתא** דהוה קא מזבנה [ב]וורשכי אתא ההוא גברא חטף וורשכא מינה אמרה ליה הבה ניהלי אמר לה אי יהיבנא ליך מיקדשת לי שקלתיה ואישתיקה [ג]ואמר ר"נ יכולה למימר [ד]אין שקלי ודידי שקלי איתיביה רבא לר"נ [ה]קידשה בגזל ובחמס ובגניבה או שחטף סלע מידה וקדשה מקודשת התם [ו]בדשדיך ומנא תימרא דשני לן בין שדיך ודלא שדיך [ז]דתניא [ח]אמר לה כנסי סלע זו שאני חייב ליכי וחזר ואמר לה התקדשי לי בו בשעת מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת לאחר מתן מעות אפילו רצתה אינה מקודשת מאי רצתה ומאי לא רצתה אילימא רצתה דאמרה אין לא רצתה דאמרה לא הא אישתיקה הוו קידושין ונתני מקודשת סתם כי התם אלא רצתה דאמרה אין לא רצתה דאישתיקה וקא תני דאינה מקודשת מאי טעמא יכולה למימר אין שקלי ודידי שקלי ואלא קשיא הך דקדשה בגזל ובחמס ובגניבה או שחטף סלע מידה וקדשה מקודשת אלא לאו שמע מינה [ט]הא דשדיך הא דלא שדיך כי נח נפשיה דרב אסי עיילו רבנן לנקוטינהו לשמעתתיה א"ל ההוא מרבנן ור' יעקב שמיה הכי א"ר אסי א"ר מני כשם שאין אשה נקנית בפחות מש"פ כך [י]אין קרקע נקנית בפחות מש"פ אמרו ליה והתניא אע"פ שאין אשה נקנית בפחות משוה פרוטה קרקע נקנית בפחות מש"פ א"ל כי תניא ההיא בחליפין [כ]דתניא [יא]קונין בכלי ואע"פ שאין בו שוה פרוטה הדר יתבי וקאמרי הא [יב]דאמר רב יהודה אמר שמואל [יג]כל שאינו יודע בטיב גיטין וקדושין לא יהא לו עסק עמהן אמר ר' אסי אמר רבי יוחנן וקשין לעולם

יותר מדור המבול שנאמר [1]אלה וכחש ורצוח וגנוב ונאוף פרצו ודמים בדמים נגעו מאי משמע כדמתרגם רב יוסף מולדין בנין מנשי חבריהון חובין על חובין מוסיפין וכתיב [2]על כן תאבל הארץ ואמלל כל יושב בה בחית השדה ובעוף השמים וגם דגי הים יאספו וגו' ואילו ברור המבול [יד]לא נגזרה גזירה על דגים שבים שנאמר [3]מכל אשר בחרבה מתו ולא דגים שבים ואילו הכא אפילו דגים שבים [טו]ואימא עד דעביד לכולהו לא סלקא דעתך דכתיב [4]כי מפני אלה אבלה הארץ ואימא אלה לחוד והנך לחודיהון מי

אחאי דכל שתיקה דלאחר מתן מעות לאו כלום הוא, ואפילו קבלה תחלה בתורת קדושין. הילכך הריא מקודשת מספק שמא שוה פרוטה במדי דהלכה כשמואל. ואיכא מ"ד דהואיל ואסיקנא בגמרא אנן לא שמיע לן כלומר לא אמרה לנו ולא אחר משמו אתון דשמיע לכו חושו לה, חיישינן. ונפקא מינה אם קדשה בדבר שאינו מתקיים ואינו שוה פרוטה ויש בתוכו שוה פרוטה אי חיישינן לרב הונא הריא מקודשת בספק ואם בא אחר וקידש תצא מזה ומזה, ומשום דשמואל ליכא

הואיל ואינו מתקיים כדתכתבינן פ). וכן נראה דעת הרי"ף שהביא אתון דשמיע לכו חושו לה, דמה צורך להביאה תיפוק לי משום דשמואל. ודעת הר"ם כדתכתבינן דהלכתא כרבא כמו שביאר פרק ה' [הכ"ה]. הילכך אם אינו מתקיים אינה מקודשת כלל. (מכלל דרישא כי אמר לה בשעת מתן מעות). ורשכי. ורטל"ש. דידי שקלי. מפני שהם שלי לקחתים בתורת קדושין אבל אי אמרה הן (אינה) [הוי] ודאי מקודשת. קדשה בגזל. אסיקנא בפרקין דלקמן [נב, א] פרושי קא מפרש, קדשה בגזל בחמס ובגנבה כיצד כגון שחטף סלע מידה, אבל גזל או חמס דאחרים אינה מקודשת אא"כ נתאשו הבעלים. גזלן. לא יהיב דמי. דשדיך. איכא מאן דאמר ששאלה אחר שגזלה אחר ורצה להתקדש לו בכסף שגזלה אי שחמסה שיתנני לה בכסף קדושיה ואמרה הן, אע"פ ששחקה בשעת מתן מעות מקודשת דהא נתרצית כבר וחו לא יכלה למימר דידי שקלי. ומסתברא אע"פ ששידך זה כמה אפילו קודם שגזלה. וכן נראה מלשון הר"ם שכתב פרק ה' [ה"י] אם לא שידך אותה מעולם. והטעם דהואיל וכבר רצתה להתקדש לו, כתורת קדושין נטל[ת]ם ותו לא ו)מצי למימר שלא נתרצית. וכן עיקר. כי התם. גבי כנסי סלע זה בפקדון דתני בשעת מתן מעות מקודשת, ואוקימנא לעיל דאשתיקא. בחליפין. ולא בתורת דמים.

ערוה וזה עיוות שאינו יכול לתקן [לעיל ו.]. **אלה וכחש.** נשבעין לשקר. **פרצו.** תרגם יונתן ומולידין בנין מנשי חבריהון. **ודמים בדמים נגעו.** מוכין על מוכין מוסיפין ולפי משמעו פרצו הגדר והרסו שפיכות דמים על שנגע דם זה בדם חבירו [והושע ד. ב]. **תאבל.** תתרב ויגדל האבל בה. **יאספו.** לשון כליון כמו אסף אסיפם [ירמיה מ] [והושע ד. ג].

מסורת הש"ם

ט) [כדפו"י: ומתבדי, וכן בסמוך. רש"ם], **כ)** כתובות מז. יבמות כד. מו. נדה לב. בכורות ו. [שבועות מא: זבחים קב: מולין סה:], **ג)** פי' חבילות מהי [וה"מ פי' מרגליות ור' גרשום פי' מלגפת שעותין על הפרפרת עיון וכב"מ נא. פרש"י קשורי מהי שקורין בונדל"ש], **ד)** [בכת"י אמר], **ה)** שבועות לב: מז. ב"ק קיז. ב"מ לג:, **ו)** לקמן נב. תוספתא דקדושין פ"ד ה"ה, **ז)** שם פ"ב ה"מ, **ח)** ב"מ מז. **ט)** לעיל ו. **י)** סנהדרין קח. זבחים קיג., **כ)** שבועות לט, **ל)** [נרש"י שבכי"ף: תתחייב], **מ)** [ב"ק סב ע"א], **נ)** [מעולם" ליתא בדפו"ר, וגם לא הובא כן בנרש"ל], **ס)** [נרש"י שבכי"ף: עמה], **ע)** [שם נוסף: בהכוא לא אמרינן דאתיה מקודשת], **פ)** [יב סוע"ב], **צ)** [לעיל ג ע"ב], **ק)** [נדפ"ל שאינו פשוט תמיה. (רש"ם)], **ר)** [בדפו"ר בשבועות, והוא שם בדף כח:], ולא הובא נרש"ל ושאר מגיהי הש"ס בלפנינו], **ש)** [וע' תוס' שבת כ: ד"ה אחד ומ"ש שם בגיליון], **ת)** שייך לע"ב, **א)** [ויקרא ה], **ב)** [בדפו"ר: בדביעבד], **ג)** [אל"ל: דקאמר דבמלוגא נמי בדביעבד בשר. ועיין בר"ש מדעמוד א], **ד)** [נדפ"ל הסליכתם], **ה)** [לעיל יב ע"א], **ו)** [נדפ"ל מגיה],

גליון הש"ם

גמ' לא נגזרה גזירה על דגים שבים. עי' הרא"ש בראשית ו ד"ה אשר בתרי:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מאי וכו' דקשיים:

לעזי רש"י

בינדלו"ש [בינדיל"ש]. אגדים, חבורות.

מוסף רש"י

אין שקלי ודידי שקלי. שלי תנעמי שאתה גזלתו ממני (שבועות לב:). **ובחמס.** תמסן יהיב דמי על כרחו של בעל חפץ (לקמן נב:). **התם בדשדיך.** הא דקתני מקודשת בדשדיך מקמי הכי דאתקדש לו דמי קבלתיה לגזל דידה לשם קידושין אחילתיה (לקמן נב:). **בחליפין.** קנין סודר (לעיל ג.). **בטיב גיטין וקדושין.** בהלכותיהן, לא יהא לו עסק עמהן. להיות דיין בדבר, שמא יתיר אסור

עין משפט נר מצוה

קמז א ב ג מיי' פ"ה מהל' אישות הל' י סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' כח סעיף ב:
קיז ד ה מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סעיף ג:
קיח ו מיי' שם פ"ה מהל' אישות הל' ד סמג עשין פב טוש"ע אה"ע סי' קל סעיף ב:
קיט ז מיי' שם פ"ה הלכה ו סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קלה סעיף ב:
קכ ח טוש"ע אה"ע סימן מט סעיף ג ומימן קנד בסדר הגט סעיף קא:

תורה אור השלם

1. אֵלֶה וְכַחֵשׁ וְרָצֹחַ וְגֹנֹב וְנָאֹף פָּרָצוּ וְדָמִים בְּדָמִים נָגָעוּ: הושע ד ב
2. עַל כֵּן תֶּאֱבַל הָאָרֶץ וְאֻמְלַל כָּל יֹשֵׁב בָּהּ בְּחַיַּת הַשָּׂדֶה וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגַם דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵפוּ: הושע ד ג
3. כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו מִכֹּל אֲשֶׁר בַּחֲרָבָה מֵתוּ: בראשית ז כב
4. כִּי מִנֹּאֲפִים מְלֵאָה הָאָרֶץ כִּי מִפְּנֵי אֵלֶּה אָבְלָה הָאָרֶץ יָבֵשׁוּ נְאוֹת מִדְּבָר וַתְּהִי מְרוּצָתָם רָעָה וּגְבוּרָתָם לֹא כֵן: ירמיהו כג י

מוסף תוספות

א. לכל חייבי חטאת ועולה דכוותיה. ריטב"א.

תוס' ר"י הזקן

פרוטה מקודשת קדושי ודאי, ואם בא אחר וקדשה מקודשת לראשון. וכן נראה מהל' הר"ם שכתב [אישות פ"ה הכ"ה] ואמרה לו. [מכלל דרישא. כי אמר לה בשעת מתן מעות]. **דינא גמירי.** כלומר וכי הנשים הן בקיאות בדיני ממונות שיודעות שמה שאדם נותן לה בתורת קדושין אם אינה מתרצה בדבר ותשליכם ויאבדו לא תהא חייבת לשלם, דתימא דהואיל ולא ד) השליכם נתרצית בקדושין, הלא אין דרך אשה לדעת דיני ממונות, שהרי אינה מתעסקת בדינים, כדאמרינן בהדיא בהאי פירקא [להלן לה, א] אבל דיינין אימא איש דבר משא ומתן אין אשה לא. אבל במידי דמעשר שני לא אמרינן הכי כמו שביארנו בנדה פרק תינוקת, ובהדיא אמרינן בפ' האיש מקדש [להלן נו, א] אשה יודעת שאין מעשר שני מתחלל על ידה. והלכתא כרבא ורב כשם שאין האשה נקנית בפחות משוה פרוטה כך אין הקרקע נקנית כו'. תימה דה"ל למידק איפכא דהא קנייני אשה לא ידעינן אלא משדה ושמא י"ל דלית ליה ג"ש דקיחה קיחה אלא נפקא ליה מוילאה חנם[ט] א"נ י"ל דאורחיה דגמ' למינקט [י]הפשוט תחילה כדאמ' [כ]בנדרים (דף כה:) כשם שנדרי שגגות מותרות כך שבועות שגגות מותרות ואע"ג דנדר לא ידעינן אלא משבועות דכתיב האדם נשבועה פרט לאנוס (שבועות דף כו.) [ב]:

[ב] **האשה שהביאה חטאתה ומתה.** משנה היא במס' קנים (פ"ב משנה ה) וקתני סיפא הביאה עולתה ומתה לא יביאו יורשיה חטאתה פירוש משום דהוי חטאת שמתו בעליה ולמיתה אזלא משמע דוקא יורשיה לא יביאו חטאתה אבל עולתה אבל היא עצמה אם היתה חיה תביאה חטאתה אבל עולתה ופטורה ותימה דברים תמיד נשחט (פסחים נט.) אמרינן דכל חטאות קודמות לעולות שבאות עמהם אפילו חטאת העוף לעולת בהמה וא"כ איך אפשר שהביאה עולתה קודם חטאתה ולכאו' למימר דלכתחילה קאמר דמצוה להיות החטאות קודמות לעולות אבל בדיעבד אם הקדימה העולה קריבה החטאת אחריה דהא פריך בפרק תמיד נשחט (שם) ומי קריבה והתניא והקריב את אשר לחטאת ראשונה[ג] מה ת"ל כו' ומסיק זה בנה אב שכל החטאות קודמות לעולות הבאות עמהן אלמא משמע דאפילו בדיעבד לא קריבה וי"ל דהתם מיירי במצורע ודוקא במצורע הוא דאמר אפילו בדיעבד לא קריבה משום דכתיב ביה הויה (ויקרא יד) זאת תהיה דהוי עיכובא כדמוכח בפ"ק דמנחות (דף ה.) אבל בעלמא אמרינן [ד]בדיעבד קריבה ספיר א"נ י"ל דלפי המסקנא דהתם (פסחים נט:) ניחא דקאמר [ה]ובדיעבד נמי כשר משום דכתיב והעלה דמשמע שהעלה כבר ומעתה יליפינן בעלמא מיניה מבנין אב דמאחר דגלי לן במצורע דבדיעבד קריבה הוא הדין בעלמא[ו]: מצוה

[ג] **דינא גמירי.** ידיעה כיון דלא קבלה עטירותא עלה אי שדיא להו לא [ז]תחייב: **לא שמיע לן.** לא הוא אמר לנו ולא אחר משמו: **חושו לה.** ואלכרכה גיטא: **וורשכי.** בינדלו"ש: **גזל.** דלא יהיב דמיי[ח]: **ממסן.** דיהיב דמי אבל לא נתרצו בעלים [ט]מעולם למכור: **בדשדיך.** שדבר [י]בה קודם לכן ונתרצית להתקדש לו דהתם [כ]הוא: **נימא מקודשת פסק.** ולא אילטריך לפלוגי ולמימר דכי אמרה לא איהי מקודשת שאף הקטנים יודעים בו: **כי הפס.** כדתנא בהחיא דלעיל [א]בשעת מתן מעות מקודשת: **לא רצתה דאישתיקה.** וקבילתיה ואפ"ה איהי מקודשת דדידה שקלה ולאחר מתן מעות אפילו רצתה דאמרה אין לא מקדשה דמעיקרא קבילתיה בחובה וכי הדר אמרה אין לא קיהיב לה מידי: **ואלא קשיא הך כו'.** מסקנא דמנא תימרא היא: **לנקוטינהו לשמעתתיה.** נתקבלו לבהמ"ד ואמרו כל שמע שמועה חדשה מפיו יאמרנה באזני חבריו כדי לגרפם שלא ישתכחו: **קונין.** בחליפין שלף איש נעלו (רות ד): **הדר יתבי וקאמרי.** בשמעתיה דר' אסי הא דאמר רב יהודה כו' א"ר אסי עלה קשיס לעולם דיינים המורים הוראה בעריות ואינם בקיאין יותר מדור המבול: **מאי משמע.** מהכא [א]קשיס לעולם דקאי על כן תאבל אחשמ אינ: **דדמתרגם רב יוסף.** דהוה בקי בתרגום נביאים שתרגם יונתן בן עוזיאל דהאי פרצו דמים בדמים נגעו בחשמ אינ קאי: **פרצו.** כמו וכן יפרוץ (שמות ח) מולדין בנין: **כי מפני אלה אבלה הארץ.** בעלמא כתיב מיהא שמעינן מינה דאבל חדא קאמר על כן תאבל דהא אלה חדא מהנך דקרא קמא היא:

מסורת הש"ם

ט) [כדפו"י: ומתבדי, וכן בסמוך. רש"ם], **כ)** כתובות מז. יבמות כד. מו. נדה לב. בכורות ו. [שבועות מא: זבחים קב: מולין סה:], **ג)** פי' חבילות מהי [וה"מ פי' מרגליות ור' גרשום פי' מלגפת שעותין על הפרפרת עיון וכב"מ נא. פרש"י קשורי מהי שקורין בונדל"ש], **ד)** [בכת"י אמר], **ה)** שבועות לב: מז. ב"ק קיז. ב"מ לג:, **ו)** לקמן נב. תוספתא דקדושין פ"ד ה"ה, **ז)** שם פ"ב ה"מ, **ח)** ב"מ מז. **ט)** לעיל ו. **י)** סנהדרין קח. זבחים קיג., **כ)** שבועות לט, **ל)** [נרש"י שבכי"ף: תתחייב], **מ)** [ב"ק סב ע"א], **נ)** [מעולם" ליתא בדפו"ר, וגם לא הובא כן בנרש"ל], **ס)** [נרש"י שבכי"ף: עמה], **ע)** [שם נוסף: בהכוא לא אמרינן דאתיה מקודשת], **פ)** [יב סוע"ב], **צ)** [לעיל ג ע"א], **ק)** [נדפ"ל שאינו פשוט תמיה. (רש"ם)], **ר)** [בדפו"ר בשבועות, והוא שם בדף כח:], ולא הובא נרש"ל ושאר מגיהי הש"ס בלפנינו], **ש)** [וע' תוס' שבת כ: ד"ה אחד ומ"ש שם בגיליון], **ת)** שייך לע"ב, **א)** [ויקרא ה], **ב)** [בדפו"ר: בדביעבד], **ג)** [אל"ל: דקאמר דבמלוגא נמי בדביעבד בשר. ועיין בר"ש מדעמוד א], **ד)** [נדפ"ל הסליכתם], **ה)** [לעיל יב ע"א], **ו)** [נדפ"ל מגיה],

הואיל ואינו מתקיים כדתכתבינן פ). וכן נראה דעת הרי"ף שהביא אתון דשמיע לכו חושו לה, דמה צורך להביאה תיפוק לי משום דשמואל. ודעת הר"ם כדתכתבינן דהלכתא כרבא כמו שביאר פרק ה' [הכ"ה]. הילכך אם אינו מתקיים אינה מקודשת כלל. (מכלל דרישא כי אמר לה בשעת מתן מעות). ורשכי. ורטל"ש. דידי שקלי. מפני שהם שלי לקחתים בתורת קדושין אבל אי אמרה הן (אינה) [הוי] ודאי מקודשת. קדשה בגזל. אסיקנא בפרקין דלקמן [נב, א] פרושי קא מפרש, קדשה בגזל בחמס ובגנבה כיצד כגון שחטף סלע מידה, אבל גזל או חמס דאחרים אינה מקודשת אא"כ נתאשו הבעלים. גזלן. לא יהיב דמי. דשדיך. איכא מאן דאמר ששאלה אחר שגזלה אחר ורצה להתקדש לו בכסף שגזלה אי שחמסה שיתנני לה בכסף קדושיה ואמרה הן, אע"פ ששחקה בשעת מתן מעות מקודשת דהא נתרצית כבר וחו לא יכלה למימר דידי שקלי. ומסתברא אע"פ ששידך זה כמה אפילו קודם שגזלה. וכן נראה מלשון הר"ם שכתב פרק ה' [ה"י] אם לא שידך אותה מעולם. והטעם דהואיל וכבר רצתה להתקדש לו, כתורת קדושין נטל[ת]ם ותו לא ו)מצי למימר שלא נתרצית. וכן עיקר. כי התם. גבי כנסי סלע זה בפקדון דתני בשעת מתן מעות מקודשת, ואוקימנא לעיל דאשתיקא. בחליפין. ולא בתורת דמים.

מלוה הכתובה בתורה. [ה] פי' כגון קרבנות ופדיון הבן וערכין וזיקין שלא היו יודעים ענייני נתיות הללו אם לא (ב) שנתחייבה התורה בפירוש אבל מלוה כגון שלוה לו מעות בלא שטר אע"ג דכתיב[ו] האיש אשר אתה נושה בו לא תשיב כתובה בתורה כיון שאין צריך לפרש בתורה שיעור הנתינה דפשיטא מה שהוא לוה צריך לפרוע[א]: **אמר** רב **פפא** הילכתא מלוה על פה גובה מן היורשין דשיעבודא דאורייתא ואינו גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא. תימה דנסילהי גט פשוט (ב"ב דף קעו.) קאמר רב פפא גופיה מלוה על פה גובה מן היורשים שלא תעשל לא בפני לוין ואינו גובה מן הלקוחות דשיעבודא לאו דאורייתא[ב] [ג]ואומר ר"ח דהכא מיירי במלוה הכתובה בתורה כגון נזקין וערכין וקרבן דאמר לעיל דשיעבודא דאורייתא דלא שייך טעמא דעגילת דלת לענין יורשים עשאום כמלוה בשטר ולענין לקוחות לא עשאום כמלוה בשטר אבל הכא במלוה על פה שאינה כתובה בתורה כגון שהלוהו מעות בלא שטר[ג]:

אלא מיתת בעל מנ"ל. תימה דבפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נד.) מגריכין קרא באשת איש ובשאר עריות שאסורות בין מחייב בין לאחר מיתה ובפ' הבא על יבמתו (יבמות דף נה.) מגריך קרא ביבמה שיש לה בנים דאסורה לאחר מיתת הבעל והכא מגריך קרא להתיר אשת איש לאחר מיתת בעלה וי"ל דאחרי שראינו שהתיר הכתוב אשת איש לאחר מיתת בעלה כדדרשינן בשמעתין אינעריך קראי דהתם לאסור עריות לאחר מיתה דלא נילף מאשת איש שהתיר הכתוב:

[ד]**לכ"ע** בעשה[ה]. אומר ר"י דאיכא עשה באשת איש כגון ודבק באשתו (בראשית ב) ולא באשת חבירו[ו][ז] תימה דלא ילפינן שתתיר מיתה מק"ו מגט (ג) ומה גט שאינו מתיר ליבם בשום ענין אפילו אין[ח] לה בנים מתיר לעלמא בכל ענין[ט] מיתה שמתרת ליבם (ד) שאין לה בנים אינו דין שתתיר לעלמא בכל ענין:

מדאמר רחמנא אלמנה לכ"ג. וא"ת ולעלמא ה"ק רחמנא אלמנה לכ"ג אסורה אפילו בשאינה יבם הא לכולי עלמא שריא ליבמין אבל לעולם אימא לך דאשה לאחר מיתה נמי אסורה לכ"ע שלא במקום יבום וי"ל א"כ ה"ל למיכתב האי קרא אלמנה וגרושה וחללה בפרשת יבמין:

חדא דיבם לא איקרי אחר. תימה דגבי שדה אחוזה אמרינן לקמן (דף יז:) דיבם איקרי אחר דקאמר אם מכר את השדה לאיש אחר ואחיו הוי בכלל וי"ל דלא דמי דבמקום שמדבר בכל אדם הוי יבם בכלל אחר אבל הכא דבעי למימר דמותרת ליבם דוקא א"כ הוי יבם אחר דיקא[ט]: הא

מי כתיב ופרצו פרצו כתיב הדור יתבי וקאמרי הא[ט] דתנן [א]האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה אמר רב יהודה אמר שמואל והוא שהפרישתה מחיים אבל לא הפרישתה מחיים לא אלמא קסבר שיעבודא לאו דאורייתא [ב]אמר רב אסי א"ר יוחנן [ג]אע"ג שלא הפרישה מחיים אלמא קסבר שיעבודא הוה דאורייתא והא פליגי בה חדא זימנא דרב ושמואל דאמרי תרוייהו [ד]מלוה על פה אינה גובה מן היורשין ולא מן הלקוחות ור' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו מלוה על פה גובה בין מן היורשין בין מן הלקוחות צריכא דאי איתמר בהא בהך קאמר שמואל משום דלא מלוה כתובה בתורה היא אבל בהך אימא מודה להו לרבי יוחנן ולר"ל ואי אשמעינן בהא בהא קאמר ר' יוחנן [ה]דמלוה כתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא אבל בהך אימא מודה ליה לשמואל צריכא [ו]אמר רב פפא [ז]הילכתא מלוה על פה גובה מן היורשין [ח]ואינו גובה מן הלקוחות גובה מן היורשין [ט]שיעבודא דאורייתא ואינו גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא: וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל: בשלמא גט דכתיב [י]וכתב לה ספר כריתות אלא מיתת הבעל מנלן סברא הוא הוא אסרה והוא שרתה והא עריות דאסר להו ולא שרי להו אלא מדאמר רחמנא יבמה שאין לה בנים אסורה הא יש לה בנים מותרת ודילמא אין לה בנים אסורה לעלמא ושריא ליבם ויש לה בנים לכולי עלמא נמי אסורה אלא מדאמר רחמנא אלמנה לכה"ג אסורה הא לכהן הדיוט שריא ודילמא לכה"ג בלאו לכולי עלמא בעשה האי עשה מאי עבידתיה אי דאהניא מיתת הבעל תישתרי לגמרי אי דלא אהניא מיתת הבעל תוקמה במילתא קמייתא אלמה לא אפיקתה ממיתה ואוקימתה על עשה מידי דהוה אפסולי המוקדשים דמעיקרא [יא]אית בהו מעילה ואסירי [יב]בגיזה ועבודה [יג]פרקינהו מעילה לית בהו בגיזה ועבודה אסירי אלא מדאמר קרא [2]פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה מתקיף לה רב שישא בריה דרב אידי אימא מאן אחר יבם א"ר אשי ב' תשובות בדבר חדא [יד]דיבם לא איקרי אחר ועוד כתיב [3]ושנאה האיש האחרון וכתב לה ספר כריתות או כי ימות האיש האחרון ואיתקש מיתה לגירושין מה גירושין שריא וגומרת אף מיתה שריא וגומרת: והיבמה נקנית בביאה כו': בביאה מגלן אמר קרא יבמה

משום דאיכא למפרך כדלעיל לזה בלא ולכולי עלמא בעשה: יבא

דלת בפני לוין, לאו למימרא דשעבודא [לאו] דאורייתא, אלא ה"ק משום הכי אוקמיה אדין תורה שתגבה מן היורשין משום נעילת דלת בפני לוין, וכן תירץ שם הרי"ף. עריות. הבאות מחמת הקדושין כגון אשת אביו לבנו ואשתו לאחיו שאסורות אף לאחר מיתת בעליהן.

והא בבני נח כתיב ומחיים, איכא למימר נאמרה לבני נח ונשנית בסיני. לזה ולזה נאמרה. רמב"ן. ה. וז"ל לתרץ מה לגט שמתיר בשפחה כנענית מה שאין כן במיתה. תוס' הרא"ש. (ועי' מהרש"א). ו. כן דחאוה בירושלמי. רמב"ן ע"ש.

עין משפט נר מצוה

קבא א ב מיי' פ"ז מ' מהלכות ממזרים כפה הלכה יג:

קכב ג מיי' פי"ז מ' מהלכ' מלוה ולוה הל' ד סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' קז סעיף ה:

קכג ד מיי' וסמג שם טוש"ע שם סימן קיח סעיף ה:

קכד ה מיי' פ"ח מ' מהלכ' מעילה הל' ו סמג עשין רי:

ו [מיי' שם הלכה ז]:

קכה ז מיי' שם הל' ט:

גליון הש"ס

גמ' שיעבודא דאורייתא. עיין ב"ב דף קכה ע"ב תד"ה ומין הנכסי: תוס' ד"ה מלוה וכו' פ' כגון קרבנות. עי' במאור פ"ד דגיטין ד"ה והא דת"ל אין סומכין:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומסורי בגיהה דכתיב כל"ל ומינה כדאמרינן גמחק: (ב) תוס' ד"ה מלוה וכו' אם לא שחייבתם התורה וכו' מעות אפילו בשטר אע"ג: (ג) ד"ה לכ"ע בעשה וכו' ומה גט. נ"ב בפ' הבע"י ליף לה מקרא ע"ש דף כ"ד ונ"ה: (ד) בא"ד כשאין לה בנים:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] בבסורת הש"ם וג"ע בכתובות וכו'. עי' בספר תמים שיטות בתחומי הר"ן לחולין דף י: בד"ה תניא דלא כראמ"ש וכו' שהרגיש בזה ומיישבו יעו"ש:

מוסף רש"י

פסולי מוקדשין. קדשים שעבל בהם מום (בכורות לא.).

מוסף תוספות

א. [בביאור דברי התוס' ע' רשב"א שמפרש כשיטת רש"י ועי' מהרש"א שמפרש שתוס' חולק ועי' תוס' הרא"ש]. ב. דאלמא דשעבודא לאו דאורייתא. רמב"ן. ג. פרש"י משום דכתיב ויצאה מביתו וכו' ולא נחירא לי דהאי לאו עשה הוא אלא דגלי לן קרא דנשארה האסור ראשון באסור וכרת הלכך נראה כפי' ר"י. תוס' הרא"ש. ד. והוה ליה לאו הבא מכלל עשה עשה. ריטב"א: וע"י מיתת הבעל פקע בו איסור החמור ונשאר בו איסור עשה. תוס' הרא"ש: וא"ת

מי כתיב ופרצו פרצו כתיב הדור יתבי וקאמרי הא דתנן האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה אמר רב יהודה אמר שמואל והוא שהפרישתה מחיים אבל לא הפרישתה מחיים לא אלמא קסבר שיעבודא לאו דאורייתא אמר רב אסי א"ר יוחנן אע"ג שלא הפרישה מחיים אלמא קסבר שיעבודא הוה דאורייתא והא פליגי בה חדא זימנא דרב ושמואל דאמרי תרוייהו מלוה על פה אינה גובה מן היורשין ולא מן הלקוחות ור' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו מלוה על פה גובה בין מן היורשין בין מן הלקוחות צריכא דאי איתמר בהא בהך קאמר שמואל משום דלא מלוה כתובה בתורה היא אבל בהך אימא מודה ליה לשמואל צריכא אמר רב פפא הילכתא מלוה על פה גובה מן היורשין ואינו גובה מן הלקוחות גובה מן היורשין שיעבודא דאורייתא ואינו גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא: וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל: בשלמא גט דכתיב וכתב לה ספר כריתות אלא מיתת הבעל מנלן סברא הוא הוא אסרה והוא שרתה והא עריות דאסר להו ולא שרי להו אלא מדאמר רחמנא יבמה שאין לה בנים אסורה הא יש לה בנים מותרת ודילמא אין לה בנים אסורה לעלמא ושריא ליבם ויש לה בנים לכולי עלמא נמי אסורה אלא מדאמר רחמנא אלמנה לכה"ג אסורה הא לכהן הדיוט שריא ודילמא לכה"ג בלאו לכולי עלמא בעשה האי עשה מאי עבידתיה אי דאהניא מיתת הבעל תישתרי לגמרי אי דלא אהניא מיתת הבעל תוקמה במילתא קמייתא אלמה לא אפיקתה ממיתה ואוקימתה על עשה מידי דהוה אפסולי המוקדשים דמעיקרא אית בהו מעילה ואסירי בגיזה ועבודה פרקינהו מעילה לית בהו בגיזה ועבודה אסירי אלא מדאמר קרא פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה מתקיף לה רב שישא בריה דרב אידי אימא מאן אחר יבם א"ר אשי ב' תשובות בדבר חדא דיבם לא איקרי אחר ועוד כתיב ושנאה האיש האחרון וכתב לה ספר כריתות או כי ימות האיש האחרון ואיתקש מיתה לגירושין מה גירושין שריא וגומרת אף מיתה שריא וגומרת: והיבמה נקנית בביאה כו': בביאה מגלן אמר קרא יבמה

משום דאיכא למפרך כדלעיל לזה בלא ולכולי עלמא בעשה: יבא

מי כתיב ופרצו. דמוסיף על ענין ראשון דיקו על כן אכולא מילתא: פרצו כתיב. ומילתא באפי נפשה היא ועלה לאוקה כתיב על כן תאכל: האשה. יולדת: והוא שהפרישתה מחיים. ואשמעינן דקריבה לאחר מיתה אבל לא הפרישתה לא אשמעינן תנא לכוף את היורשין להקריבה שלא נתחייבו הנכסים: קסבר. הא דאמור רבנן נכסי משעבדי על חוב המוטל על המת: לאו דאורייתא היא. לומר דנכסוהי דאינש ערבין ביה ומשעבדים מדין ערב ויהיו מלוה על פה ומלוה של שטר שוין אלא מלוה בשטר שהוא שיעבדו דכתב ליה נכסי אחרינן לך משעבדי מלוה על פה לא משעבדי: ור' אסי אמר כו'. והא נמי לנקוטינהו לשמעתיה אמרוהו התם: הא פליגי בה חדא זימנא. הני אמוראי גופייהו שמואל ורבי יוחנן: אינה גובה מן היורשין. דשיעבודא לאו דאורייתא וכ"ש מן הלקוחות אבל מלוה בשטר הוא עלמו שיעבדו דכתב ליה כל נכסי דאית לי אחרינן לשטרא דנן: דלאו מלוה הכתובה בתורה. לא הוטל עליו חובה מאת המלך אלא מעסקי מעשה עצמו: אבל בהך. דיולדת דמלות המלך היא עליה אימר חמירא ככתובה בשטר: דלית ליה קלא. ואיהו דאפסיד אנפשיה ואף על גב דשיעבודא דאורייתא עבוד רבנן תקנתא לנוקח דלא הוה ידע: דכתיב וכתב לה ספר כריתות. וגו' והיתה לאיש אחר: והוא שרי לה. כשאינו נעולם נפטרה הימנו שהרי בו היתה קשורה: והא עריות. כגון אשת אביו וכלתו ואשת אחי אביו שע"י קדושי הבעל נאסרו לקרוביו וכשימות הבעל לא שרו להו שאסורות לקרוביו לעולם: לכולי עלמא בעשה. ויאלה והיתה לאיש אחר[ו] ע"י גירושין ולא ע"י מיתה דושלהה[ח] לזו ולא לאחרת משמע ולאו הבא מכלל עשה עשה[ט]: האי עשה מאי עבידתיה. שיהא הוא עומד בפניה ואיסור לאו וכרת שבה פקעו: אי אהני מיתת הבעל כו' ואי לא אהני. דאשמיעך קרא דאין מיתה משלחת: אוקמה במילתא קמייתא. ולא אינטריך למיכתב לאו בכ"ג: אלמה לא. לשון קושיא הוא וכי לא דבר הגון הוא כן: אפיקתיה. מיתת הבעל מחיוב מיתת בית דין ואוקימתה באיסור עשה: מעיקרא. קודם פדיונן: ואסירי בגיזה. [ו]כדאמרינן דכתיב[יא] לא תגזו: פרקינהו מעילה ליה בהו. ומותרין לאכילה לכל אדם ואסירי בגיזה כדאמרינן בבכורות (דף טו.) תזבח[יב] ולא גיזה בשר ולא חלב ודרים ליה בפסולי המוקדשין לאחר פדיונן: איפקע מיפה לגירושין כו'. והאי דלא ילף ליה ממשמעות דקרא דכתיב בתריה לא יוכל בעלה הראשון כו' הא לאחר שרי מן היורשין שלא תנעול דלת בפני לוין, לאו למימרא דשעבודא [לאו] דאורייתא, אלא ה"ק משום הכי אוקמיה אדין תורה שתגבה מן היורשין משום נעילת דלת בפני לוין, וכן תירץ שם הרי"ף. עריות. הבאות מחמת הקדושין כגון אשת אביו לבנו ואשתו לאחיו שאסורות אף לאחר מיתת בעליהן.

מסורת הש"ס

ו) קיין סוף פ"ב זבחים ה. מנחות ד:, ב) [מרש"י גרסה דל"ג אחר, אלא וכ אמי וכו'. (רש"ש). וי"ה בכמ"ין], ג) ב"ק קד: ב"מ מג. קנו. קעה: ערכין ו: ז. כתובות קב. בכורות מח:, ד) בכורות מע: ערכין ו: כ. לקמן כט:, ה) בכורות מח: ב"ב קעו. וע"ע דשם בב"מ אמר הטעם כדי שלא תנעול דלת [כבר הקשו תוס' ומיישבין היטב כאן בד"ה אמר ר"פ], ו) א) וע"ע בכתובות פפ. אמר יבם נמי כאחר דמי ובפוסקים ה: אמרינן לאיש אחר ולא ליבם [אתנם בפמ"ש תוס' בד"ה מדלא וכו' דבמקום שמדבר בכל אדם הוי יבם בכלל אחר וכו' ל"ק מידי דבכתובות הנ"ל נמי מדבר בכל אדם וגם נעלם מהשומל דבריי תוס' במקומו שם אחיכן על זה דלשון מורה לחוד ע"ש וכן כתבו תוס' סוטה ה: ד"ה לאחר], ז) [דבריים כד. ב], ח) [שם שם. ט], ט) [פסחים מא ע"ב], י) [דבריים עון, כ) [דבריים יב. עון], ל) [דבריים כד. יא], מ) [וע' תוס' מנחות נח: ומיכאן], נ) [וע' היטב תוס' ב"ב קעו. ד"ה גובה], ס) [ולכאורה דיבור זה מקומו אחר ד"ה מדלא. (הר"ש מדעקיא)], ע) [סנהדרין נח ע"א], פ) [ל"ל לו. וכן בסמוך. (רש"ש)], צ) [וע' תוס' כתובות פא. ד"ה יבם ומוס' סוטה ה: ד"ה לאחר],

---

תורה אור השלם

1. כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה ושלחה מביתו: ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר:

דברים כד א - ב

2. ומי האיש אשר ארש אשה ולא לקחה ילך וישב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה: דברים כ ז

3. ושנאה האיש האחרון וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה ושלחה מביתו או כי ימות האיש האחרון אשר לקחה לו לאשה:

דברים כד ג

תוס' ר"י הזקן

שעבודא דאורייתא. מן התורה משועבדים כל נכסי הלוה למלוה ואפילו במלוה על פה. ואינה גובה מן הלקוחות. משום תקנתא דרבנן שחשו לה משום פסידא דלקוחות הואיל והיא מלוה על פה ואין לה קול, אבל מלוה בשטר יש לה קול ואינהו דאפסידו אנפשייהו. ואע"ג דא"ר (ששת) [פפא] בפרק גט פשוט [ב"ב קעו, א] גובה מן היורשין שלא תנעול

יבא עליה ולקחה לו. כלומר ביאתה הן ליקוחיה: **ודילמא כאשה.** מה אשה כסף ושטר כי ביאה אף יבמה כסף ושטר כי ביאה דהא כתיב לאשה: **ויבמה.** ביאה משמע שנה עליה הכתוב לעכב: ק"ג **האי מיבעי ליה ויבמה בעל כרחה.** דלהכי דרשינן לה ביבמות (דף מ.): **אם כן.** דלביאה גומרת [6]אותה ניחא ויבם מאי ויבמה למילף נמי בעל כרחה והכי תניא ליה בהדיא ביבמות בפ' הבא על יבמתו (דף נד.) ויבם ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרין בה ויבמה בעל כרחה: **מנלן.** דחלוצה מוזמרת להנשא דילמא מצות חליצה הוא דרמיא רחמנא עלה ולעולם לא משתריא: **בישראל בית חלוץ.** הכי משמע בישראל ראויה להביא לבית משחלצה: **תרי בישראל.** להקיש לאחיו שם בישראל: **שביא בלאו.** לשון לא תהיה אשת המתה החוצה לאיש זר: **מה לאשה איש.** הגמרא ע"י מיתת הבעל: **שכן אוסרה מתירה.** שהרי בעלה הוא האוסרה לפיכך הוא מתירה במיתתו אבל יבמה דקידושי דבעל קאסרי לה היאך תהא מיתת היבם מתירתה: **הא נמי.** כשמת יבם נמצא אוסרה מתירה דאי לאו יבם מכי מייתת הבעל אישתריא לה: **ככה.** יעשה שהשעירים: **וכיביר חוקה.** בפרשה וכל חוקה עיכובא הוא: **הגורל עושה חטאת.** שעיר שגורל השם עולה עליו עושה חטאת: **ואין השם.** אם קרא עליו שם חטאת אינו נקבע כך ויפיל עליהם גורלות ואם יפול הגורל על מחבירו יהא זה לעזאזל: **שיכול.** כלומר הכי איצטריך האי קרא שהייתי יכול לומר ומה במקום שלא קידש הגורל כגון גבי קנין דכתיב בהם (ויקרא ה) אחד לחטאת ואחד לעולה ואם הטיל עליהם גורל אינם נקבעים כך ויכול לשנותם דקי"ל בסדר יומא (דף מא.) אין הקנין מתפרשות אלא לו בלקיחת בעלים לו בעשיית כהן: **קידש השם.** אם אמר בשעת לקיחה זו לחטאת וזו לעולה הוקבעו ואם שיחה ב)פסול: **כאן שקידש הגורל.** דכתיב (ויקרא טז) ונתן אהרן וגו' אין דין כו': **ס"ל.** שנה עליו לעכב: **הוה דרשינן קל וחומר.** להביא מה שלא נכתב בפרשה ואע"ג דכתיב עיכובא: **לה.** דכתיב וכתב לה: **תרי לה כתיבי.** ושנאה הא אחמרן וגו': **ולא לה ולחבירתה.** שמעותן שוין שאין שתי נשים מתגרשות בגבו אחד ג)אם כתב פלוני מגרש פלונית ופלונית נשיו: **אמר קרא נעל.** קרא יתירא בית חלוץ הנעל דמלי למיכתב בית החלוץ: **פרט.** לנעל גדול שאין יכול להלוץ בו: מסוליים

[1]יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ואימא לכולה מילתא כאשה לא סלקא דעתך דתניא יכול יהו כסף ושטר גומרים בה כדרך שהביאה גומרת בה תלמוד לומר ויבמה [6]אביאה גומרת בה [2]ואין כסף ושטר גומרים בה ואימא מאי [3]ויבמה [4]דבעל כרחה מיבם [5]אם כן לימא קרא ויבם מאי ויבמה שמעת מינה תרתי: בחליצה: מנלן דכתיב [2]ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל [7]כיון שחלץ בה נעל הותרה לכל ישראל האי ישראל להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה [8]לכדתני רב שמואל בר יהודה בישראל [9]בב"ד של ישראל ולא בבית דין (ו) [10]של עובדי כוכבים תרי בישראל כתיבי ואכתי מיבעי ליה לכדתניא [11]אמר רבי יהודה פעם אחת היינו יושבים לפני ר' טרפון ובאתה יבמה לחלוץ ואמר לנו [12]ענו כולכם ואמרו חלוץ הנעל חלוץ הנעל ההוא מונקרא שמו נפקא: ובמיתת היבם: מנלן ק"ו ומה אשת איש שהיא בחנק מיתת הבעל מתירתה יבמה שהיא בלאו לא כל שכן מה לאשת איש שכן יוצאה בגט תאמר בזו שאינה יוצאה בגט הא נמי יוצאה בחליצה אלא מה לאשת איש שכן אוסרה מתירה אמר רב אשי הא נמי אוסרה מתירה יבם אוסרה יבם שרי [13]לה ותהא אשת איש יוצאה בחליצה מק"ו [14]ומה יבמה שאינה יוצאה בגט יוצאה בחליצה זו שיוצאה בגט אינו דין שיוצאה בחליצה אמר קרא [3]ספר כריתות [15]ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה [16]ותהא יבמה יוצאת בגט מקל וחומר ומה אשת איש שאין יוצאה בחליצה יוצאה בגט זו שיוצאה בחליצה [17]אין דין שיוצאה בגט אמר קרא [4]ככה [18]וככה עיכובא וכל היכא דאיכא עיכובא לא דרשי' ק"ו והא יוה"כ דכתיב [5]גורל [6]וחוקה [19]ותניא [7]ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת שיכול והלא דין הוא ומה במקום שלא קידש הגורל קידש השם מקום שקידש הגורל אינו דין שיקדש השם ת"ל ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת וטעמא דמעטיה קרא הא לאו הכי דרשינן קל וחומר אע"ג דכתיב ביה [20]חוקה אמר קרא לה לה ולא ליבמה ואימא לה לשמה [21]תרי לה כתיבי ואכתי מיבעי ליה חד לה לשמה [22]ואידך לה [23]ולא לה ולחבירתה [24]אלא אמר קרא נעל נעל אין מידי אחרינא לא והאי נעל להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה [25]לכדתניא נעלו אין לי אלא נעלו נעל של כל אדם מנא ליה ת"ל נעל נעל [26]ריבה א"כ מה ת"ל נעלו נעלו הראוי לו [27]פרט לגדול שאין יכול להלך בו פרט לקטן שאין חופה את רוב רגלו פרט למסולים

[28]מטאת מכלל דלא קיימא חוקה אדברים הנעשים בחוץ דהיינו הגרלה דאי קאי חוקה על דברים הנעשים בגבדי לבן בחוץ אמאי איצטריך ועשהו חטאת למעוטי קריאת שם הא לא דרשינן ק"ו היכא דכתיב עיכובא והיכי מיסק אדעתין לרבות קריאת שם מק"ו אלא ש"מ דדרשינן ק"ו אפילו היכא דכתיב חוקה ולהכי איצטריך ועשהו ואפילו אי כתיבה חוקה בחוץ ואיצטריך נמי [29]חוצה לגוויי דלא כתיבה חוקה בדברים הנעשים בגבדי לבן בחוץ דליכא למימר מדאיצטריך ועשהו ידעינן ליה כיון דדרשינן ק"ו אפילו היכא דכתיב חוקה [30]: הואיל

הא נמי יוצאה בחליצה. כיון דחליצה במקום בעל לא משיב לה פירכא: **ותהא** אשת איש יוצאה בחליצה. וא"ת אי איכא למיפרך מה ליבמה שכן בלאו ולכן דין הוא שתצא בקל תאמר באשת איש שהיא במיתה וי"ל כיון שמצינו שחליצה מפקע איסורא אין לחלק בין חמור לקל והכי נמי אמרינן ביבמות (דף קיט.) וכי מאחר שהתרתה מה לי איסור לאו מה לי איסור כרת ואע"ג דעבדינן מינה לעיל ק"ו ומה אשת איש שהיא במיתה כו' לא דמי דהתם אינו רוצה להשוותם זה לזה ולימא דבכולהו אשה מותרת לאחר מיתה בין דבעל בין דיבם אבל אין לומר כשמפקיע את הקל לא יפקיע את החמור דלדרבה נאמר [31]עתה להפך הוא הדין את החמור דאין לחלק בין לחמור בין לקל כדפירשתי:

ותהא יבמה יוצאת בגט מק"ו. תימה מה לאשת איש שכן נקנית בשטר ולכך דין הוא שתצא בשטר אבל יבמה לא וכי תימא דלא פרכינן מהכנסה להולאה הא לעיל (דף ה.) פרכינן מה לשטר שכן מוציא ומש"ה דין הוא שמכנים וכמו כן נאמר עתה להפך דכיון שמכנים דין הוא שמוציא ואומר הר"מ דעביד ק"ו מיבם וימנתו וקולקה לה אשת איש דכתיב (דברים כה) ולקחה לו לאשה כיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר [32] להיות יוצאה בגט אע"פ שאינה נקנית בשטר: **אמר** קרא ככה עיבובא. וא"ת מנא לן דאתיא ככה למעוטי יבמה מגט דילמא אתי למעוטי מיתת היבם שלא תהא מותרת במיתת היבם וי"ל דסברא הוא דכה יעשה לא ממעט אלא יציאות דידי אדם [33] דהיינו גט דומיא דחליצה דתלו בעשיה אבל יציאה דידי שמים דהוי ממילא כגון מיתה לא ממעט: **הא** לאו הכי דרשינן ק"ו אע"ג דכתיב ביה חוקה. תימה הא בפרק טרף בקלפי (יומא דף מא.) מוקמי' הא בריתא כרבי יהודה משום דסתם סיפרא רבי יהודה [34] ומשמעינן ליה לר' יהודה בפרק הוציאו לו (שם דף ס:) דאמר לא כתיב חוקה אלא בדברים הנעשים בגבדי לבן בפנים והגרלה הוי בדברים הנעשים בגבדי לבן בחוץ א"כ מאי פריך לעיל והרי יוה"כ דכתיב ביה גורל וחוקה והא לא כתיב חוקה בהגרלה כדפי' וי"ל דפריך הכא משום דכתיב אשר עלה תרי זמני [35] אלמא דרש ק"ו אע"ג דכתיב ביה עיכובא והרב רבינו שמשון מקולי תירץ מדאיצטריך ליה לר' יהודה [36] וזאת לגלות דלא קיימא חוקה אלא אדברים הנעשים בגבדי לבן בפנים [37] ש"מ דדרשינן ק"ו אע"ג (היכא) דכתיב חוקה דאי לא דרשינן ק"ו היכא דכתיב חוקה ליתסוק מזאת ואנא ידענא דחוקה לא כתיב אדברים הנעשים בחוץ דהיינו הגרלה מדאיצטריך ועשהו חטאת למידרש הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת אלא אדברים הנעשים בחוץ דהיינו הגרלה דאי קאי חוקה על דברים הנעשים בגבדי לבן בחוץ אמאי איצטריך ועשהו חטאת למעוטי קריאת שם הא לא דרשינן ק"ו היכא דכתיב עיכובא והיכי מיסק אדעתין לרבות קריאת שם מק"ו אלא ש"מ דדרשינן ק"ו אפילו היכא דכתיב חוקה ולהכי איצטריך ועשהו ואפילו אי כתיבה חוקה בחוץ ואיצטריך נמי [38] חוצה לגוויי דלא כתיבה חוקה בדברים הנעשים בגבדי לבן בחוץ דליכא למימר מדאיצטריך ועשהו ידעינן ליה כיון דדרשינן ק"ו אפילו היכא דכתיב חוקה [39]: הואיל

א) ימות נד., ב) [ע' חוס' ימות מ: ד"ה וימכה], ג) שם ולף מ:, ד) שם קא:, ה) [שם מיתת של גרים וכל"ל], ו) שם ולף קו: תוספתא דימות ספי"ב ספרי פרשת כי תצא פיס' רצא, ז) [עי' ניטין פג ע"ב], ח) לעיל ג:, ט) [שם וש"נ], י) [ע' חוס' זבחים עז: ד"ה כל מלא חוס' מולין כג: ד"ה ומהא], כ) [נכת"י פיגו], ל) [יומא ה.], מ) יומא מ: מולין כד. [כריתות כח.], נ) [נכת"י וספ: גורל ומוקה], ס) [ניטין ב ע"א], ע) [ניטין פז.], פ) [י"אלא"ל ליתא נכת"י ודפו"ר, ולא הוגה כרש"ל, וכ"ל מרש"ל ל"ג אלא], צ) יומות קג:, ק) [עי' רש"ס], ר) [נדל"ל אתא. רש"ש וס"א], ש) [נדפו"ר: פסלו], ת) [נ"ל אז אם. (רש"ש, ע"ש)], א) [יעתה הכפר" ליתא נדפו"ר, וגם לא הוגה כרש"ל], ב) [יומות כ ע"א], ג) [מהגדרין פו ע"א], ד) [נ"ל זאתם], ה) [יומא סט.], ו) [נ"ל זאתן], ז) [וע"ע חוס' יומא מז. ד"ה סמס וחוס' מולין כד. ד"ה טעמא],

תורה אור השלם

1. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יִבְמָתָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ:
דברים כה ה
2. וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל:
דברים כה י
3. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָה מִבֵּיתוֹ:
דברים כד א
4. וְנִגְּשָׁה יִבְמָתוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו:
דברים כה ט
5. וְנָתַן אַהֲרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם גּוֹרָלוֹת גּוֹרָל אֶחָד לַיְיָ וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל:
ויקרא טז ח
6. וְהָיְתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חַטֹּאתָם אַחַת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה:
ויקרא טז לד
7. וְהַקְּרֵב אַהֲרֹן אֶת הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַיְיָ וְעֲשָׂהוּ חַטָּאת:
ויקרא טז ט

מוסף תוספות

א. דכבה יעשה משמע במעשה הזה היא יוצאה ולא במעשה אחר. חוס' הרא"ש. ב. דבפרק טרף בקלפי (דף לט:) דריש רבי מאאיר עלה אשר עלה תרי זימני לעבב. חוס' חולין כד. ד"ה טעמא: וחוקה דנקיט הכא לאו דוקא אלא משום דבכפרה כתיב חוקה. חוס' הרא"ש. (ועי' חוס' יומא מא. ד"ה סתם.).

קכו א מיי' פ"ג מהל' יבום הל' ו ופ"ה שם הל' ב [ג] סמג עשין נח נב טוש"ע אה"ע סימן קע סעיף יב:
קכו ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:
קכח ג מיי' פ"ג מהל' יבום הל' [ג] סמג עשין נח טוש"ע אה"ע סי' קפו סעיף ז:
קכט ד מיי' [פ"ז מהל' יבום הל' ב] ופ"ה הל' ב סמג עשין נב [טוש"ע אה"ע סי' קע סעי' ח]:
קל ה מיי' פ"ד מהל' יבום הלכה ה סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קפט סעיף ג [וסעי' ב וכסדר חליצה סעי' ב]:
קלא ו מיי' שם שם הל' ח סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קפט סעיף מב בסדר חליצה סעיף נה וכמ' סדר חליצה סעי' פ:
קלב ז מיי' פ"ח מהל' גירושין הל' ו [ג]: ח [מיי' פ"ד מהל' גירושין הל' יט טוש"ע אה"ע סי' קל סעי' י]:
קלג ט מיי' פ"ד מהל' יבום הל' יט סמג עשין שם טוש"ע אה"ע סימן קפט סעיף יד:
קלד י מיי' שם הל' יח טוש"ע שם סעיף כב:

הגהות הב"ח

(ו) גמ' ולא בנית דין של גרים מרי:

מוסף רש"י

בעל כרחה מיבם. שאם בא עליה יבם אפי' בע"כ קנאה ויוצאה ומיעטה לה ולכל דבר היא אשתו בהן ביאה (יבמות מ:). ספר כריתות. מדכתיב כריתות סמוך לספר (עירובין סו:). ותניא ועשהו חטאת. הגורל לה' ועשהו חטאת, דמשמע הגורל עושהו חטאת ואין קרילת השם עושהו חטאת, שאם אמר זה לשם זה לעזאזל אין נקבעים בכך ומגרל עליהם, אם הגורל משנה את קביעות קרילת שם הולכים אחר הגורל (חולין בד.). שאם לא הגריל אלא אחד זה לשם זה לעזאזל, לא קבע עליהן השם ויכול להחליף (כריתות כה.). שיכול והלא דין הוא. אי לא כתיב הגורל ועשהו, אלא קרא קמא דינתן אהרן על שני וגו', הייתי יכול לומר והלא דין הוא דהאחיל והגורל קובען יהא אף קרילת השם קובען (חולין בד.). ומה במקום שלא קידש הגורל. כגון קיני זבים ויולדות, דאחד לחטאת ואחד לעולה, שאם הגריל עליהם שכתבו על אחד אחת חטאת ועל אחר אחת עולה והטילו עליהם גורל, לא מצינו שיהא הגורל קובען ואם רצה לשנותן הרשות בידו (שם ובע"ז יומא מ:). קידש השם. דמאחר שפיכם זה לחטאת וזה לעולה אם שינה פסול, דכתיב מולא הן נקבעין זו לעולה וזו לחטאת (יומא ס:). מקום שקידש הגורל. כאן שמצינו שהגורל קובען אינו דין שהשם קובען (שם). אע"ג דכתיב ביה חוקה. ומוקמינן לחוקה למילי אחרנייתא (חולין בד.). לה לשמה. שצריך לכתוב הגט לשם האישה (גיטין ב:).

שפתין תשמור, אלמא שם קבע ואם משנה נמצאת חטאת למעלה ועולה למטה (חולין בד.) מאחר שקרא לזו חטאת ולזו עולה אין הכהן רשאי לשנותן, כדאמרינן (יומא מא.) מולקתה שתי תורים או שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת, נשנית לקיחה